

SZERKESZTŐI JEGYZET

Új év, új remények! 2022-től ismét új időszámítás kezdődik az Új Pedagógiai Szemle életében, mert új kiadója lesz a lapnak. Tavaly decemberben az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem jelezte az Oktatási Hivatalnak, hogy a 2019-ben két évre kötött kiadói megállapodást nem kívánja meghosszabbítani. Ekkor K. Nagy Emese, a szerkesztőbizottság tagja felajánlotta, hogy egyeztet a Miskolci Egyetem rektorával a kiadói tevékenységek átvételéről. Rövid és operatív egyeztetések következtek, majd megszületett a döntés: 2022-től két esztendőre a Miskolci Egyetem lesz a lap kiadója. A megállapodás szerint a Miskolci Egyetem alkalmazásába kerülnek a lap szerkesztői, és az egyetem kiadói részlege gondoskodik majd a lap tördeléséről, nyomtatásáról és az intézményekhez való kiküldéséről. A változások nem érintik sem a szerkesztőség, sem a szerkesztőbizottság összetételét. A megállapodás értelmében az egyetemen belüli szakmai kapcsolattartó K. Nagy Emese lesz, akinek ezúton is köszönjük jószolgálati tevékenységét a lap miskolci befogadása érdekében. Reméljük, zökkenőmentes és eredményes lesz a közös munka!

Rossz alvó vagyok. Sokszor fölébredek éjszaka, és nemegyszer visszaköszönnék a múlt szorongást előidéző mondatai. *A szabály az szabály! Neked az engedelmesség a dolgod! Ne a tanárral, a tanulással foglalkozz!* Ezek a mondatok térnek vissza egymásba kavarodva az álmatlan éjszakákon. És felsejlik a múlt, az iskolák, a tanárok, az osztálytársak arca. A szorongó és felszabadító emlékképek. „A szabály az szabály” – mondta az általános iskola első napján tanítónénim kedvesen, de határozottan, majd folytatta: „Kezeket hátra, és egyenes derékkal ülve néztek a táblára!” Később már tudtuk, mi az

elvárás, és annak megfelelően cselekedtünk. Nem kérdőjeleztük meg iskolánk, tanáraink tekintélyét, igazságait. Ezt otthon, a családban sem támogatták volna.

De aztán jött a középiskola. Egy fiúosztály, ahol a felnőtté válás időszakában egyre nehezebben viseltük el *a szabály az szabály* kézenfekvő, de semmitmondó igazságát. Leginkább akkor jöttünk dühbe, amikor a labdarúgás iránt elkötelezett, köpcös igazgatónk olyan intézkedéseket hozott, amelyekben a jogaink csorbitását láttuk. Felidézek néhány példát.

Tornaóra. Már hetek óta nem engedték, hogy játsszunk valamilyen labdajátékot, mert egy filmvetítés iskolai ünnepélyen hangoskodtunk, zúgolódtunk. A játékelvonást kaptuk büntetésül. Aztán jött az a felejtetetlen tornaóra. Mindenki felállt szokás szerint a tornasorba. A felszerelések rendben, indulna az óra. „Futás!” – vezényelte megszokott hangon a tornatanár. Mi meg álltunk és vártunk. Aztán ismét elhangzott a vezényszó: „Futás!” Aztán újra meg újra, egyre hangosabban és egyre indulatosabban. Mi meg csak álltunk, és néztük a tanárunkat. Amikor már olyan regisztreren üvöltött, hogy rengtek a falak, mi akkor is némán, rezenéstelen arccal álltunk és vártunk. Mosoly és arcelfordítás nélkül, egyenes derékkal. Rövidesen megjelent az igazgató, majd az igazgatóhelyettes, de mi csak némán és rendíthetetlenül álltunk és vártunk. Nem beszéltük meg előre ugyanis, hogy mi lesz a futásmegtagadás folytatása. Aztán jöttek még tanárok, és más osztályokból is nézelődő diákok, mind többen. Amikor már bőszes nézőközönség figyelte az ellenszegülést, akkor egyszerre szép lassan elkezdtünk futni – nem vezényszóra, hanem magunktól. A későbbi

testnevelésórák valamiért inntól játékkal kezdődtek, és megszűntek az értelmetlen futások, a vég nélküli tornagyakorlatok. Mi pedig arra jöttünk rá, hogy milyen erő rejlik a közösségi összefogásban.

Matekóra. Tanárunk új szabályt vezetett be a leckemásolások megakadályozására. Reggelente a kapun való belépéskor rögtön le kellett adnunk a füzeteket. Mondani sem kell, nem nagyon tetszett az ötlet. De aztán megtaláltuk a szabály kijátszásának eszközét: akinek nem volt leckéje, az nem a kapun jött be az iskolába, hanem bemászott egy földszinti ablakon. Persze ezzel is lebuktunk! Így nem maradt más választásunk, elhatároztuk, hogy nem írunk nála dolgozatokat. Így is történt! Kezdődött a következő óra, és tanárunk hiába írta fel a táblára a példákat, mi csak ültünk az üres papír fölött, és mindannyian szúrós szemmel figyeltük az orrát. Egy ideig állta a sarat, de később folyamatosan dörzsölgette az orrát, és próbálta elkerülni a tekintetünket. Aztán fenyegetőzött, később kérlelt minket. Egyszer csak egy ceruza sercegése törte meg a csendet. Valaki, aki éppen bukásra állt, hozzákezdett a megoldásokhoz. Megtört a varázs és az összefogás, egyre többen írogattak valamit az üres papírra. Sokan kaptunk elégtelent – ám a füzetek kapuban történő elvétele abbamaradt. De nyugodt álmaimat azóta is zavarja a matek egyesektől való félelem.

Amikor a '70-es évek elején a beatkultúra és a békét hirdető hippimozgalom hatása egyre erőteljesebben megjelent az iskola falai között, és a folyosón üve énekeltük és tapsoltuk a békédalt, akkor betelt a pohár. Igazgatónk újabb szabályok elrendelésével kívánta megakadályozni a neki nem tetsző jelenségek terjedését. Az iskolába való belépéskor, a folyosókon és a tantermekben az órák előtt megkezdődött a hajhosszúság, az amerikai feliratos pólók és a nadrágbőség vizsgálata. Szigorú rendszabályok léptek ér-

vénybe. Akinek túl hosszú volt a haja, és ráadásul a nadrágszára is bő volt, azt intővel, igazolatlan órával, és időnként elégtelennel is büntette a rendszer. Értetlenkedett is emiatt egyik osztálytársam. „Már bocsánat, hogyan kaphatok elégtelent, ha nem is vagyok jelen az órán?” De ez az ellenvetés nem érte el az akkori orosztanár ingerküszöbét, csak legyintett rá. Aztán az egyik májusi tanítási napon, jól emlékszem, dupla szakrajzóránk volt. Az első óra közben titokban megbeszéltük, hogy az óra után elmegyünk. Mindannyian és egyetemenlegesen. Amikor az első óra után kicsöngettek, szép kettes sorokba álltunk és lassan, határozottan, a portásoknak feltűnően köszönve – mint aki fogászatra vagy tüdőszűrésre megy – kisétáltunk az iskolából. Nevetve, felszabadultan rajzoltunk ki a Margitszigetre, miközben szakrajztanárunk a következő óra elején az épületben kereste az osztályunkat. Majd az igazgatóságot kereste fel, és elégtételt, szankciókat követelt. Lett is botrány, óriási. Az egész osztályt fegyelmi eljárás elé állították. A szervezőknek kikiáltották a szigorú igazgatói megrovást, a csatlakozók csak egyszerű igazgatói intót kaptak. És, ami sokunknak akkor nagyon fájt, az év végi nyári termelési gyakorlatnál az egész osztályt (ami persze valójában 4-5 diákot jelentett volna) letiltották a tengerről. Kútba estek a trieszti és bejrúti álmok. Helyette maradt a Balaton mindenkinek, és a szabályok áthágásának fölszabadító élménye – de örökre.

Aztán jött az iskolai diákpárlament, amit akkor az igazgatóság valamiért nagyon komolyan próbált venni. Talán mert a felsőbb hatóságoktól is jöttek a vendégek, „ellen-örök”. Mi pedig folyamatosan „a május 11-i esemény”-nek neveztük az illegális kiszabadulásunkat és az azt követő retorziókat. A vezetőség először zavarba jött, és az elnöki asztalnál sutyorogtak valamit a vendégek fülebe. Mi ettől fölbátorodtunk, és előjöttünk a haj és nadrág kérdéseivel, jelezve, hogy

ezekről nem rendelkezik semmilyen formában, az iskolai házirend. Aztán jött az igazgatói zárszó, amely minden problémánkra megnyugtató megoldás ígérését vetítette előre. Később beköszöntött a nyár, jött a Balaton, jöttek a zenés estek, a féktelen szórakozások, a reményteljes szerelmek, a felnőttként való munka. Majd ősz lett, és becsengettek. Ott álltunk az iskola udvarán, amikor igazgatónk ünnepélyesen bejelentette, hogy megváltozott a házirend. „Jobb lesz nektek!” – mondta, és a lemenő nap fényében feltűntek a Pásztor-fiúk, kezükben a Pál utcaiak színes golyóival. Igen, teljes lett az einstand. Mindent, de mindent (töviről-hegyire, aprólékosan) beleírtak a házirendbe, amit a korábbi évben még nem lehetett jogilag szankcionálni. Csináltak egy új

szabályrendszert, és már nagy mellénnyel lehetett hirdetni, hogy *a szabály az szabály!* Amit mindenkinek, a törvényesség védelmében, be kell tartani. Felnőttünk. Már zsigerből tudjuk, hogy a hatalomgyakorlás legtöbbször nem az együttműködés kultúrájáról, hanem az erőfitogtatásáról, a kiszolgáltatottak megalázásáról szól. Az átvirrasztott éjszakákon a kamaszkor összekeveredő emlékképei között elő-előbukkan a szabályok tudatos áthágásának öröme, és az összefogás ereje. Felsejlik az a felimerés is, hogy ha nagyon reménytelenné válik a kiszolgáltatottak helyzete, akkor nem marad más eszköz, mint a szabályok felrúgása, a helyi, regionális engedetlenség zabolátlan és kontrollálhatatlan kinyilvánítása. *Mert ez is egy szabály!*

Kaposi József

